

Gerda – Příběh Velryby

Julie Svobodová

MACHO, Adrián a KAVECKÝ, Peter. Gerda – Příběh Velryby. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1906-8.

Anotace „Malá velryba Gerda si užívá spokojené dětství. Jednou se však přihodí něco nečekaného a Gerda zůstane sama, bez rodiny. A tak osamocená a smutná bloudí oceánem, až nakonec potká nové přátele. Kosatky, tučňáky, racky nebo třeba chobotnice. Od každého kamaráda se dozví nejen zajímavosti o jejich životě, ale především o fascinujícím světě, kterým proplouvá. Najde nakonec malá Gerda to, co hledá?“ Příběh o rodině, přátelství, hledání sebe sama a o tom, že se nemáme vzdávat, i když se na první pohled zdá, že to nepůjde...

Cílová skupina – 5-7 let

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra preprimární
a primární pedagogiky
Univerzita Karlova

Výchovné a vzdělávací cíle

Vzdělávací oblast	Dílčí cíle (co učitel podporuje)	Očekávané výstupy (co dítě dokáže)
Dítě a jeho tělo	Zdokonalování dovedností v oblasti jemné motoriky. Rozvoj smyslů. Osvojení si poznatků důležitých k podpoře bezpečí	Dítě dokáže správně zacházet s výtvarným náčiním (úchop tužky, kreslení, lepení). Dítě rozlišuje pouštěné zvuky. Dítě dokáže popsat postup toho, co dělat, kdyby se ztratilo.
Dítě a jeho psychika	Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních i produktivních. Osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní. Rozvoj představivosti a fantazie, tvořivosti, posilování přirozených poznávacích citů, zvědavosti, zájmu	Dítě dokáže vyprávět děj příběhu, vyjádřit své názory, představy a zkušenosti. Dítě chápe a využívá informace z příběhu, dokáže seřadit obrázky děje dle posloupnosti (ve směru čtení zleva doprava), vyčte informace z ilustrací, dokáže navrhnout řešení problému.
Dítě a ten druhý	Osvojení si elementárních poznatků důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů k druhým. Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v MŠ). Vytváření prosociálních postojů (rozvoj citlivosti, tolerance, respektu). Rozvoj kooperativních dovedností	Dítě spolupracuje s druhými, dokáže jim naslouchat, vyčkat, až na něj přijde řada. Dítě rozlišuje, co je a co není přátelské chování, vcítuje se do pocitů druhých a rozeznává emoce.
Dítě a společnost	Vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách. Osvojení si poznatků o prostředí, v němž dítě žije. Rozvoj estetického vkusu	Dítě rozpozná, jaké chování je nebo není správné. Dítě dodržuje pravidla. Dokáže hodnotit své zážitky (co ho zaujalo, co je hezká vzpomínka). Dítě vnímá ilustrace knihy.
Dítě a svět	Seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije a vytváření vztahu k němu. Vytváření elementárního povědomí o širším přírodním prostředí	Dítě dokáže popsat svými slovy podmořský život, dokáže pojmenovat zvířata z příběhu, dokáže svými slovy říci, co je to souhvězdí.

Lekce 1

Potřebné pomůcky: nahrávka zvuku šumění moře, tabule a fix, papírové kartičky pro děti, pastelky

Aktivity ve fázi Evokace

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

Před prací s knihou dětem pustíme zvuky moře – šumění a šplouchání vln. Děti se zavřenýma očima chvíli poslouchají a potom říkají, co asi slyšely... Následně dětem ukážeme obal knihy, se kterou budeme pracovat, a zeptáme se:

„O čem myslíte, že by kniha mohla být?“ (**Předvídání**) Poté dětem prozradíme název knihy – *Gerda, příběh velryby* – a zeptáme se: „Co myslíte, že by se v příběhu mohlo dít?“ (**Předvídání**)

Aktivity ve fázi Uvědomění si informací:

Dětem přečteme úryvek z knihy pro dnešní den do konce třetí kapitoly, v průběhu čtení zastavujeme, pokládáme dětem otázky a společně diskutujeme.

„Také Vám, děti, někdy rodiče vypráví příběhy, třeba o tom, když byli malí?“ (**Propojování**)

„Také někomu z Vás maminka zpívá?“ (**Propojování**)

„Děti, naše Gerda se ztratila... Co se mohlo stát, že byla najednou sama, bez rodiny?“ (**Usuzování z obrázku**) Jak se cítila? A proč? Kdo jí chyběl?“

Aktivity ve fázi Reflexe:

Zeptáme se dětí, co jsme se z dnešního příběhu dozvěděli. Potom se dětí zeptáme: „Je ten příběh takový, jaký jsme čekali?“ „Stalo se někomu z Vás, že se také někdy ztratil?“ (**Propojování**) „Pokud ano, jste se cítili? Co jste dělali „Co byste dělaly, kdybyste se ztratily?“

Navazující aktivita

Společně s dětmi vymyslíme postup toho, co dělat, kdyby se ztratily. Pro dané kroky postupu vymyslíme vhodné symboly (obrázky), které zakreslujeme ve správném pořadí na tabuli. Každé dítě samo zakresluje symboly na svou kartičku a vytvoří si tak návod toho co dělat, kdyby se ztratilo. Na závěr děti společně podle symbolů přečtou, jak při ztracení se postupovat. Na zadní stranu kartičky můžeme napsat název MŠ a číslo, na které mohou zavolat lidé, které ztracené dítě poprosí o pomoc

---

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

Možné kroky postupu: rozhlédnu se (jestli neuvidím rodiče/paní učitelku) – poprosím o pomoc (nějakou paní) a ukážu jí zadní stranu kartičky X když v okolí nikdo není, čekám na místě (než se pro mě rodiče/paní učitelka vrátí) – jsem odvážný (i když mám strach, nemusím se bát, že si pro mě nikdo nepřijde).

Možné symboly (záleží na domluvě s dětmi): oko – paní a kartička se šipkou otočit X stojící panáček – medaile a srdíčko.

(Jednou za čas s dětmi můžeme kartičky znovu projít a postup si zopakovat, děti si také mohou brát kartičky do batohu na výlety, aby je mohly při nejhorším použít...)

Lekce 2

Potřebné pomůcky: mapa A4, pozvánka do Mořského světa Praha

Aktivity ve fázi Evokace:

„Dneska nás, děti, čeká výlet s překvapením. Před tím si ale ještě musíme přečíst kousek o naší velrybě Gerdě, protože právě ta nám prozradí, kam půjdeme na výlet.“ Nejdřív si s dětmi si zopakujeme, co už o příběhu víme z předešlého dne – zeptáme se: *„Co už jsme se o velrybě Gerdě a jejím příběhu dozvěděli?“* (**Propojování**)

Aktivity ve fázi Uvědomění si informací:

Dětem přečteme úryvek z knihy pro dnešní den od konce třetí kapitoly do kapitoly páté, odstavce třetí (konec věty „sluneční paprsky“), v průběhu čtení zastavujeme, pokládáme dětem otázky a společně diskutujeme.

Přerušení 1: *„Co myslíte, že by se mohlo dít dál?“* (**Předvídání**) - ukážeme dětem obrázek následujících dvou stran (kosatky a velryba) a děti vymýšlí své verze.

Přerušení 2: *„Co tedy vlastně kosatky poradily Gerdě? Uměl by to někdo vysvětlit? Co to znamená být sám sebou?“*

Aktivity ve fázi Reflexe:

Zeptáme se dětí: *„Co se v dnešním příběhu stalo?“* Zároveň porovnáváme příběh s původními nápady dětí.

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

Navazující aktivita

Návštěva Mořského světa Praha, aby děti viděly krásu a pestrost podmořských živočichů a rostlin: „*Gerdě se líbila pestrost podmořského života a přála si, aby tu krásu mohly vidět všichni. Napadá vás, kam bychom mohly jít dnes na výlet?*“ (Předvídání) „*Gerda pro Vás připravila mapu, která Vás dovede k překvapení...*“ Před děti na zemi rozevřeme čtyři slepené papíry A4, na kterých bude několik hlavních bodů (symbolů), podle kterých mají děti ve třídě postupně najít překvapení – pozvánku do Mořského světa.

Lekce 3

Potřebné pomůcky: tabule a fix, 5 vytištěných obrázků z knihy, papíry, sešívačka, lepidla, pastelky, fixy, fotografie

Aktivity ve fázi Evokace:

Pomocí metody brainstormingu si s dětmi řekneme, co koho zaujalo v podmořském světě, pak se zeptáme: „*Souhlasíte tedy s velrybou Gerdou, že podmořský svět je pestrý a krásný?*“ „*A co myslíte, že zažije dál?*“

Aktivity ve fázi Uvědomění si informací:

Pokračujeme ve čtení až do konce šesté kapitoly. Nejprve děti rozdělíme do 5 skupin a každé skupině dáme jeden vytištěný obrázek z knihy – o dvou z nich dnes budeme číst, dva jsou z již přečtených úryvků a jeden z budoucího úryvku. Vždy přečteme nějakou část a poté se zeptáme, kdo k ní má vhodný obrázek – děti porovnávají obrázky s tím, co slyší. (Vizualizace) V průběhu čtení také zastavujeme a pokládáme dětem otázky:

„*Jakého tvora mohla Gerda vidět?*“ (Předvídání)

„*Co si myslíte o chování chobotnice? Jak to mohla chobotnice říci, aby to znělo hezky?*“ (Hodnocení)

„*Kdo má k tomu, co jsme teď četli, obrázek? Podle čeho jsi to poznal?*“ (Vizualizace)

Aktivity ve fázi Reflexe:

„*Co jsme se dnes dozvěděli?*“ „*Co jsou to ty vzpomínky?*“ (propojování) Pak pokračujeme: „*Když je nám někdy smutno, tak nám můžou krásné vzpomínky pomoci. Vzpomeneme si na*

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

to, co hezkého jsme zažili a udělá nám to radost, někdy se dokonce usmějeme. Můžou být vzpomínky na prázdniny, na Vánoce, narozeninovou oslavu, návštěvu u babičky a dědy nebo vzpomínky na pěkný výlet s rodiči... Já mám třeba hezkou vzpomínku na... Vzpomněl si někdo na nějaký svůj pěkný zážitek?“ (Propojování)

Navazující aktivita

Výroba vlastní knihy s krásnými vzpomínkami – každé dítě si vyrobí ze sešitých papírů knihu, do které si nakreslí své hezké vzpomínky. Domluvíme s rodiči, zda by s dětmi mohly vybrat a vytisknout pár fotografií (stačí na normální papír) s příjemnými zážitky a děti si je do knihy vlepí. Nabídneme i fotografie ze společných akcí. Na přední stranu dětem pomůžeme s nápisem *Knihy mých krásných vzpomínek* a pod to se každé dítě podepíše.

Lekce 4

Potřebné pomůcky: tabule a fix, obrázky souhvězdí, černé papíry, ozdobné hvězdičky, lepidla

Aktivity ve fázi Evokace:

S dětmi si zopakujeme příběh o Gerdě. *„Co už o příběhu velryby Gerdy víme? Jak bude pokračovat?“*

Aktivity ve fázi Uvědomění si informací:

Dětem přečteme úryvek z knihy pro dnešní den, sedmou a osmou kapitolu, v průběhu čtení zastavujeme, pokládáme dětem otázky a společně diskutujeme.

„Co si myslíš o chování tučňáků? Jaké z jejich slov měla Gerda asi pocity?“ (Hodnocení)

„Podařilo se Vám někdy také zvládnout něco, co vypadalo, že bude hodně těžké nebo nepříjemné?“ (Propojování)

Aktivity ve fázi Reflexe:

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

Shrneme, co jsme se dnes dozvěděli. „*Pokračuje příběh tak, jak jsme očekávali? Kdo se ke Gerdě chovalo jako opravdový přítel? Jak by se měl podle Vás chovat pravý kamarád? A jak by se chovat neměl?*“ (Propojování)

Navazující aktivita

- Ukazování obrázků nejznámějších souhvězdí a přiřazování názvů k nim.
- Výtvarná činnost, kdy si každé dítě na černý papír vytvoří vlastní souhvězdí a vymyslí mu název.
- Portrétování kamaráda

Lekce 5

Potřebné pomůcky: obrázky zvířat z příběhu a částí děje, emoční karty, nahrávky zvuků vztahujících se k příběhu (šumění moře, velryba, racek, lední medvěd, delfín)

Aktivity ve fázi Evokace:

S dětmi opakujeme: „*Koho všechno Gerda na své cestě už potkala?*“ Podle toho, jak si děti vzpomínají, postupně odkrýváme obrázky jednotlivých zvířat z příběhu, děti se snaží převyprávět děj. „*Jak příběh dopadne?*“

Aktivity ve fázi Uvědomění si informací:

Dětem přečteme úryvek z knihy pro dnešní den, od kapitoly devět do konce knihy, v průběhu čtení zastavujeme, pokládáme dětem otázky a společně diskutujeme.

„*Co myslíte, jak je možné, že už narval slyšel hodně podobný příběh? Od koho ho asi slyšel?*“

(Předvídání, usuzování)

„*Myslíte, že se Gerda s Larsem nakonec setkají?*“ (Předvídání)

Aktivity ve fázi Reflexe:

S dětmi si zopakujeme celý děj pomocí řazení vytištěných obrázků z knihy. Poté k nim děti přiřazují emoční karty podle toho, jak se Gerda v jednotlivých částech příběhu asi cítila.

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

S dětmi si povídáme: „Kdybys mohl do příběhu Gerdy vstoupit a zahrát si v něm, do jaké části bys chtěl? Kam by ses rád podíval? A proč?“ „Co jsi se z příběhu naučil?“

Navazující aktivita

Rozlišování zvuků – dětem pouštíme zvuky vztahující se k příběhu, mají za úkol uhodnout, čemu/komu z příběhu zvuk asi patří (zvuky: šumění moře, velryba, racek, lední medvěd, delfín).

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.